

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра риторики и методики
преподавания языка и литературы**

БИРЮК Олег Александрович

**ПОРТРЕТНОЕ ОПИСАНИЕ КАК МАТЕРИАЛ
ДЛЯ РАЗВИТИЯ РЕЧЕВЫХ УМЕНИЙ УЧАЩИХСЯ**

Аннотация к магистерской диссертации

**Специальность 1-08 80 02 — «Теория и методика
обучения и воспитания
(русская литература)»**

**Научный руководитель
Таяновская Ирина
Владимировна
кандидат педагогических наук,
доцент**

Минск, 2018

ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА РАБОТЫ

Структура и объем. Общий объем основного текста — 66 машинописных страниц, список использованных источников включает 54 наименования.

Ключевые слова: ПОРТРЕТ, ЛИТЕРАТУРНЫЙ ПОРТРЕТ, ХАРАКТЕРИСТИКА, САМОХАРАКТЕРИСТИКА, ЯЗЫКОВЫЕ СРЕДСТВА, ОПИСАНИЕ, ХУДОЖЕСТВЕННОЕ ОПИСАНИЕ.

Объект исследования — литературно-художественное развитие иностранных студентов филологических специальностей на материале произведений русской литературы и культуры.

Предмет исследования — возможности использования портретных описаний, встречающихся в произведениях русской литературы («Евгений Онегин» А. С. Пушкина, «Война и мир» и «Анна Каренина» Л. Н. Толстого, «Толстый и тонкий», «Палата № 6», «Человек в футляре» А.П. Чехова, «Портрет» Н. А. Заболоцкого и др.), для повышения уровня литературно-художественного и речевого развития иностранных студентов-филологов.

Цель исследования — разработать дополнительные виды заданий и подобрать дидактический материал, способствующий совершенствованию речевых умений учащихся-студентов из зарубежных стран, на примере портретных описаний.

Методы исследования: выборочный, комплексный и сопоставительный анализ литературно-художественных текстов, наблюдение за ходом образовательного процесса, обучающий педагогический эксперимент.

Актуальность и выбор темы магистерской диссертации обусловлены значимостью системной характеристики возможностей использования портретных описаний для повышения уровня коммуникативной компетенции языковой личности, развития ее речевых умений и культурного кругозора.

Особенности портретных описаний исследовались рядом учёных — литературоведов, лингвистов, специалистов по теории журналистики (в свете теории очерка), методистов: Г. И. Абеяшевой, М.П. Брандес, Л.И. Кричевской, О.А. Нечаевой, Е.И. Никитиной, К. П. Степановой и др. Вместе с тем, как и прежде, представляет актуальность целостная характеристика портретных описаний на различных уровнях организации текста и возможных методических приемов работы со словесными портретами, что позволит оптимизировать их применение в качестве речевого материала на учебных занятиях.

Научная новизна полученных результатов заключается в разработке дополнительных заданий для литературно-художественного и речевого развития иностранных студентов-филологов.

Полученные новые результаты: разработаны дополнительные задания и приемы работы для развития речевых умений и расширения культурного кругозора.

Практическая значимость: материалы магистерской диссертации могут быть использованы в образовательном процессе учреждений высшего образования для развития речевых умений учащихся.

АГУЛЬНАЯ ХАРАКТАРЫСТЫКА ПРАЦЫ

Структура і аб'ём. Агульны аб'ём асноўнага тэксту – 66 машынапісных старонак, спіс выкарыстаных крыніц уключае 54 найменні.

Ключавыя словы: ПАРТРЭТ, ЛІТАРАТУРНЫ ПАРТРЭТ, ХАРАКТАРЫСТЫКА, САМАХАРАКТАРЫСТЫКА, МОЎНЫЯ СРОДКІ, АПІСАННЕ, МАСТАЦКАЕ АПІСАННЕ.

Аб'ект даследавання – літаратурна-мастацкае развіццё замежных студэнтаў філалагічных спецыяльнасцяў на матэрыяле твораў рускай літаратуры і культуры.

Прадмет даследавання – магчымасці выкарыстання партрэтных апісанняў, якія сустракаюцца ў творах рускай літаратуры («Яўген Анегін» А. С. Пушкіна, «Вайна і мір» і «Ганна Карэніна» Л. М. Талстога, «Тоўсты і тонкі», «Палата No 6», «Чалавек у футарале» А. П. Чэхава, «Партрэт» М. А. Забалоцкага і інш.), для павышэння ўзроўню літаратурна-мастацкага і маўленчага развіцця замежных студэнтаў-філолагаў.

Мэта даследавання – распрацаваць дадатковыя віды заданняў і падабраць дыдактычны матэрыял, які спрыяе ўдасканаленню маўленчых уменняў навучэнцаў-студэнтаў з замежных краін, на прыкладзе партрэтных апісанняў.

Метады даследавання: выбарчны, комплексны і супастаўляльны аналіз літаратурна-мастацкіх тэкстаў, назіранне за ходам адукацыйнага працэсу, навучальны педагагічны эксперымент.

Аktуальнасць і выбар тэмы магістарскай дысертацыі абумоўлены значнасцю сістэмнай характарыстыкі магчымасцяў выкарыстання партрэтных апісанняў для павышэння ўзроўню камунікатыўнай кампетэнцыі моўнай асобы, развіцця яе маўленчых уменняў і культурнага далягляду.

Асаблівасці партрэтных апісанняў даследаваліся шэрагам навукоўцаў — літаратуразнаўцаў, лінгвістаў, спецыялістаў па тэорыі журналістыкі (у святле тэорыі нарысу), метадыстаў: Г. І. Абцяляшавай, М. П. Брандес, Л. І. Крычэўскай, В. А. Нячаевай, К. І. Нікіцінай, К. П. Сцяпанавай і інш. Разам з тым, як і раней, уяўляе аktуальнасць цэласнай характарыстыкі партрэтных апісанняў на розных узроўнях арганізацыі тэксту і магчымых метадычных прыёмаў працы са славеснымі партрэтамі, што дасць магчымасць аптымізаваць іх прымяненне ў якасці маўленчага матэрыялу на вучэбных занятках.

Навуковая навізна атрыманых вынікаў заключаецца ў распрацоўцы дадатковых заданняў для літаратурна-мастацкага і маўленчага развіцця замежных студэнтаў-філолагаў.

Атрыманыя новыя вынікі: распрацаваны дадатковыя заданні і прыёмы працы для развіцця маўленчых уменняў і пашырэння культурнага далягляду.

Практычная значнасць: матэрыялы магістарскай дысертацыі могуць быць выкарыстаны ў адукацыйным працэсе ўстаноў вышэйшай адукацыі для развіцця маўленчых уменняў навучэнцаў.

GENERAL DESCRIPTION OF WORK

Structure and contents. The total amount of the main text is 66 typewritten pages, the list of used sources includes 54 titles.

Key words: PORTRAIT, LITERARY PORTRAIT, CHARACTERISTICS, SELF-CHARACTERISTICS, LANGUAGE MEANS, DESCRIPTION, ART DESCRIPTION.

The object of the study is the literary and artistic development of foreign students of Philology specialties on the basis of the works of Russian literature and culture.

The subject of the study is the possibility of using portrait descriptions found in works of Russian literature ("Eugene Onegin" by A. S. Pushkin, "War and Peace" and "Anna Karenina" by L. N. Tolstoy, "Fat and Thin", "Ward No. 6", "The Man in the Case" by A. P. Chekhov, "The Portrait" by N. A. Zabolotsky, etc.), to improve the level of literary and linguistic development of foreign students-philologists.

The purpose of the study is to develop additional types of assignments and to select didactic material that contributes to the improvement of the speech skills of students from foreign countries, using the example of portrait descriptions.

Research methods: selective, complex and comparative analysis of literary and artistic texts, observation of the educational process, training, pedagogical experiment.

The relevance and choice of the theme of the master's dissertation is due to the importance of the systemic characteristics of the use of portrait descriptions to enhance the level of communicative competence of the language personality, the development of its speech skills and cultural outlook.

Peculiarities of portrait descriptions were studied by a number of scholars - literary critics, linguists, specialists in the theory of journalism (in the light of the theory of the essay), methodologists: G. I. Abelyasheva, V. A. Alekseev, M. P. Brandes, L. I. Krichevskaya, O. A. Nechaeva, E. I. Nikitina, K. P. Stepanova, etc. At the same time, as before, the integral characterization of portrait descriptions at different levels of text organization and possible methodical methods of working with verbal portraits represents an actuality that will allow optimizing their use as a material in classrooms.

The scientific novelty of the results is the development of additional tasks for the literary, artistic and linguistic development of foreign students-philologists.

The received new results: additional tasks and methods of work for development of language skills and expansion of cultural horizons have been developed.

Practical significance: the materials of the master's dissertation can be used in the educational process of institutions of higher education for the development of language skills of students.